

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
КРИМІНАЛЬНОЇ МІЛІЦІЇ**

**НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЛАБОРАТОРІЯ З ПРОБЛЕМ ПРОФІЛАКТИКИ
ПРАВОПОРУШЕНЬ ТА ВЗАЄМОДІЇ З НАСЕЛЕННЯМ**

**ВИВЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ НАСЕЛЕННЯ РЕГІОНУ
ПРО ЯКІСТЬ РОБОТИ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
У НАПРЯМКУ БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ НАРКОТИКІВ**

Науково-методичні рекомендації

Авторський колектив:

Бугайчук Костянтин Леонідович, к.ю.н., доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем профілактики правопорушень та взаємодії з населенням навчально-наукового інституту кримінальної міліції Харківського національного університету внутрішніх справ

Схвалено на засіданні науково-дослідної лабораторії з проблем профілактики правопорушень та взаємодії з населенням «15» травня 2013 р., протокол № 7

Бугайчук К.Л. Вивчення громадської думки населення регіону про якість роботи органів внутрішніх справ у напрямку боротьби з незаконним обігом наркотиків [Текст] : наук.-метод. рек. / К.Л.Бугайчук. – Х. : Харк. нац. ун-т. внутр. справ. – 2013. – 40 с.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1.1. Громадська думка: сутність та канали вивчення.....	5
1.2. Правові підстави дослідження громадської думки населення про діяльність органів внутрішніх справ. Загальний порядок її організації та проведення.....	8
1.3. Концептуальні напрями діяльності правоохоронних органів України щодо боротьби із незаконним обігом наркотиків.....	10
1.4. Методи дослідження громадської думки.....	13
1.5. Національний та закордонний досвід вивчення громадської думки про якість роботи органів внутрішніх справ.....	16
РЕКОМЕНДАЦІЇ	30
ВИСНОВКИ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	32
ДОДАТКИ	36

ВСТУП

Оцінювання діяльності підрозділів органів внутрішніх справ має істотне значення для оптимізації внутрішніх і зовнішніх управлінських процесів в системі Міністерства внутрішніх справ України. Саме належним чином організоване оцінювання покликане виявити проблемні моменти в роботі органів та підрозділів ОВС, спрямувати зусилля на вирішення найбільш актуальних питань, що турбують суспільство, встановити тісний контакт із населенням в сфері охорони громадського порядку та боротьби із правопорушеннями.

Згідно з результатами вивчення соціологами громадської думки у 2012 році українські громадяни вже помітили позитивні зміни в роботі правоохоронців. Але, як зазначив Міністр внутрішніх справ України В.Ю. Захарченко під час засідання розширеної колегії МВС України за результатами роботи органів внутрішніх справ України у 2012 році, незважаючи на позитивні зрушення, міліція у своїй діяльності потребує активної громадської підтримки. Крім того, Міністр внутрішніх справ України акцентував увагу присутніх керівників на ключових напрямках роботи Міністерства, що в минулому році являлися пріоритетними і залишаються такими у 2013 році: захист прав і свобод людини, протидія злочинним посяганням у сфері використання бюджетних коштів, незаконному обігові наркотичних речовин.¹

Останній напрям роботи є чи не найважливішим, адже вживання наркотичних засобів та психотропних речовин призводить до погіршення здоров'я нації і підвищення рівня захворюваності населення на особливо небезпечні хвороби, а також до загострення соціальних проблем (жорстоке та недбале ставлення до дітей, збільшення кількості дорожньо-транспортних пригод, нещасних випадків на виробництві, зниження продуктивності праці).

Щороку особами, які перебувають у стані наркотичного сп'яніння, вчиняється від 10 до 14 тис. злочинів, серед яких убивства, розбійні напади, грабежі та крадіжки. Органами внутрішніх справ виявляється та ставиться на облік приблизно 30 тис. осіб, які вживають не за медичним призначенням наркотичні засоби та психотропні речовини. Тільки у 2012 році працівники підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків МВС України вилучили 12,6 млн. доз наркотичних та психотропних речовин. До активізації незаконного обігу цих засобів призводить також неналежний контроль за

---

¹ Захарченко В.Ю. Головний критерій оцінки роботи міліції - рівень безпеки та довіра громадян: Офіційний сайт МВС України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/810546>

використанням прекурсорів закладами та підприємствами, діяльність яких пов'язана з їх застосуванням, а також їх незаконне виробництво та ввезення на територію України.²

Отже робота усіх правоохоронних органів взагалі та органів внутрішніх справ зокрема у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків є найважливішим напрямом діяльності, а оцінка громадянами її ефективності є запорукою подальшого її вдосконалення та розвитку.

1.1. Громадська думка: сутність та канали вивчення

Громадська думка – це сукупність уявлень, оцінок і суджень, що їх поділяє більшість чи принаймні значна частина населення стосовно проблем, подій чи фактів дійсності в конкретній соціальній ситуації. Громадська думка виявляється в реакції, оцінному ставленні певних соціальних спільнот (суспільства, організацій, груп) до соціальної дійсності, різних подій, поведінки та діяльності окремих людей чи соціальних інституцій, явищ і процесів з погляду цих спільнот. Громадська думка – це публічний вид соціального контролю, що потребує легалізації поведінки людей та подолання анонімності³.

Існує кілька різновидів громадської думки. Перша форма громадської думки – **масова думка**. Вважається, що це сукупність індивідуальних думок. Масова думка швидко виникає та часто є некоректною, оскільки швидко сформувати вірні переконання дуже важко. Масова думка корисна в тих випадках, коли більшість здатна усвідомити суть проблеми. Масова думка є важливою формою громадської думки. На жаль, це дуже сприятливе середовище для маніпулювання. Через недостатню поінформованість та обізнаність населення в такій громадській думці можна знайти те, чого в реальності не існує, штучно створене або викривлене.

Другий за важливістю тип громадської думки – **активізована громадська думка**. Це думки зацікавлених, інформованих і організованих громадян. Ними є члени партій, місцеві політики, представники громадських організацій, «лідери» громадської думки та інші, хто бере активну участь у суспільному житті. Активізовану громадську думку складно змінити простим впливом через ЗМІ або інші канали комунікацій.

Третя категорія – **латентна громадська думка**. Вона складається під впливом масової думки та особистої думки людини. Це базові уподобання населення, що лежать в основі скороминучої і поверхневої думки, і які ми виявляємо, проводячи масові опитування населення. Латентна думка – це те, на

---

² Знання про шкоду наркотиків правоохоронці поширяють всією Україною: Офіційний сайт МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/811822>

³ Дворецька Г.В. Соціологія: Навчальний посібник / Г.В. Дворецька. – К.: КНЕУ, 2002. – С. 204.

чому громадська думка «зупиниться» по мірі розвитку конкретних подій, або те, в що люди дійсно повірять, пройшовши крізь хаос і розкид думок.

У процесі вивчення громадської думки ставиться завдання визначати не тільки ставлення людей, а і їх судження щодо ефективних способів розв'язання певної проблеми, удосконалення структури об'єкта, поліпшення умов, раціоналізації дій тощо.⁴

Канали вивчення громадської думки можна розглядати у зв'язку з формами її вираження. Існує три форми вираження громадської думки:

- стихійне вираження;
- вираження громадської думки за ініціативою державних органів, громадських організацій, засобів масової інформації;
- вираження громадської думки під час спеціальних соціологічних досліджень (опитувань).⁵

Каналами вивчення стихійно вираженої громадської думки є аналіз листів різних груп населення, процедур і результатів різних зборів, форумів і т. ін.

Серед основних каналів, що вивчають громадську думку, ініційовану державними органами, громадськими організаціями, є такі: всенародне обговорення (наприклад, нових законопроектів), референдум (голосування населення з особливо важливих питань, результати якого використовують органи влади для прийняття остаточного рішення), засоби масової інформації.

Громадська думка може висловлюватися під час проведення спеціальних соціологічних досліджень, тобто останні виступають як один з каналів її вивчення. На відміну від інших каналів, соціологічні дослідження не просто фіксують, а й виявляють, вимірюють рівень соціальної зрілості, напруженості думки, колізію думок. Їх перевагою є наукова обґрунтованість, надійність. Разом з тим це важкий і дорогий канал.

Громадська думка завжди суб'єктна. Існує громадська думка молоді, студентства, робітників і т. ін. Тому необхідно виділяти і вивчати думку конкретних соціальних груп з їх розбіжностями й особливостями.

При дослідженні кожної проблеми існують свої особливості і нюанси. Тому при визначенні громадської думки, при виборі шляхів і методів її вивчення обов'язково слід враховувати специфіку об'єкта і предмета дослідження, а також принцип доречності використання тих чи інших прийомів вимірювання.

---

⁴ Танчин І.З. Соціологія: Навчальний посібник / І.З. Танчин. – К.: Знання. – 2008. – 351 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/19740704/sotsiologiya/struktura_gromadskoyi_dumki#265

⁵ Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. Н. П. Осипової. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 336 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/KfnkG>

Підкреслимо, що громадська думка висвітлює емоційне та раціональне ставлення населення до органів внутрішніх справ та їх діяльності, до можливостей здійснення взаємодії при забезпеченні порядку у суспільстві. Орієнтація правоохоронної системи лише на статистичні показники більше не задовольняє суспільство, підриває довіру населення до дій органів внутрішніх справ.

Вивчення громадської думки є одним із критеріїв оцінки діяльності органів внутрішніх справ на місцях, тому досить важливим є питання, якою мірою ця громадська думка є компетентною для прийняття відповідальних управлінських рішень.

Вважається, що компетентність громадської думки визначається такими чинниками: ступенем персоналізації як об'єкта вивчення громадської думки, так і його виразника – суб'єкта громадської думки; тим, які джерела інформації були використані при формуванні громадської думки; яким чином була організована вибірка; визначенням меж інтерпретації тієї або іншої громадської думки як явища соціально випадкового, стійкого, що переходить у масове.

При вивченні громадської думки щодо діяльності органів внутрішніх справ фахівці рекомендують приділяти увагу таким питанням:

- оцінці ефективності діяльності міліції;
- причинам, з яких населення уникає контактів з працівниками міліції;
- інформації про діяльність міліції, якою володіє населення;
- основним каналам надходження цієї інформації;
- оцінці населенням і працівниками міліції характеру висвітлення її діяльності засобами масової інформації;
- рівню довіри населення до правоохоронних органів;
- формам впливу громадськості на діяльність міліції;
- формам участі населення в забезпеченні правопорядку і боротьбі зі злочинністю;
- формам участі громадян в профілактиці злочинів;
- відношенням працівників міліції до контактів з населенням;
- основним потребам населення в правоохоронній сфері ⁶[с. 69].

---

⁶ Болотова В.О. Паблік рілейшенз в ОВС: Конспект лекцій. / В.О. Болотова. – Харків: Вид-во НУВС, 2001.– 113 с.

1.2. Правові підстави дослідження громадської думки населення про діяльність органів внутрішніх справ. Загальний порядок її організації та проведення

Основними нормативно-правовими актами, які акцентують увагу на необхідності та доцільності вивчення громадської думки щодо діяльності усіх правоохоронних органів, є Закон України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави» від 19 червня 2003 р. № 975-IV⁷ та Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 р. № 996.⁸

Цивільний контроль має забезпечувати урахування громадської думки, пропозицій громадян та громадських організацій при обговоренні й ухваленні рішень з питань діяльності правоохоронних органів та їх посадових осіб у зміцненні громадського порядку і законності. Громадяни України беруть участь у здійсненні цивільного контролю над правоохоронними органами як через громадські організації, членами яких вони є, через депутатів представницьких органів влади, так і особисто шляхом звернення.

Участь громадськості у формуванні та реалізації державної політики забезпечується постійними консультаціями із громадянами щодо роботи правоохоронних органів та органів внутрішніх справ зокрема. Проведення консультацій має сприяти налагодженню системного діалогу органів внутрішніх справ з громадськістю, підвищенню якості підготовки рішень з важливих питань охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки та протидії злочинам з урахуванням громадської думки, створенню умов для участі громадян у розробленні проектів таких рішень.

Консультації з громадськістю проводяться у формі публічного громадського обговорення (безпосередня форма) та вивчення громадської думки (опосередкована форма).

Вивчення громадської думки здійснюється шляхом:

- проведення соціологічних досліджень та спостережень (опитування, анкетування, контент-аналіз інформаційних матеріалів, фокус-групи тощо);
- створення телефонних «гарячих ліній», проведення моніторингу коментарів, відгуків, інтерв'ю, інших матеріалів у друкованих та електронних

---

⁷ Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави: Закон України від 19.06.2003 р., № 975-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003. – № 46. – ст.366

⁸ Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 3.11.2010 р., № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>

засобах масової інформації для визначення позиції різних соціальних груп населення та заінтересованих сторін;

- опрацювання та узагальнення висловлених у зверненнях громадян пропозицій та зауважень з питання, що потребує вивчення громадської думки.

Відповідно до вимог Кабінету Міністрів України, визначених у Постанові «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 р. № 996 органи внутрішніх справ можуть мають проводити дослідження громадської думки про свою роботу у такому порядку:

- визначити потребу у вивченні громадської думки з окремого питання;
- визначити питання, з яких проводиться вивчення громадської думки, альтернативних пропозицій щодо їх вирішення;
- визначити строк, форми і методи вивчення громадської думки;
- на конкурсній основі обрати дослідницькі організації, фахівців, експертів, громадські організації, які проводитимуть вивчення громадської думки;
- визначити ступінь репрезентативності соціальних груп населення та заінтересованих сторін;
- отримати підсумкову інформацію про результати вивчення громадської думки;
- узагальнити громадську думку щодо запропонованого вирішення питань, що потребували вивчення громадської думки;
- забезпечити врахування громадської думки під час прийняття рішень з питань, що потребували вивчення громадської думки;
- оприлюднити в обов'язковому порядку на офіційному веб-сайті та в інший прийнятний спосіб результати вивчення громадської думки.

У звіті про результати вивчення громадської думки зазначається:

- найменування органу (підрозділу) внутрішніх справ, який організував вивчення громадської думки (вивчав громадську думку);
- найменування адміністративно-територіальної одиниці у разі вивчення громадської думки на окремій території;
- соціальні групи населення та заінтересовані сторони, вивчення думки яких проводилося;
- тема та питання, з яких проводилося вивчення громадської думки;
- методи, що застосовувалися для вивчення громадської думки;
- ступінь допустимого відхилення від обраної моделі дослідження;
- інформація про осіб, що проводили вивчення громадської думки;
- узагальнення громадської думки щодо запропонованого вирішення питань, що потребували вивчення громадської думки та її врахування під час

прийняття органом виконавчої влади остаточного рішення;

– обґрунтування прийнятого рішення у разі неврахування громадської думки.⁹

1.3. Концептуальні напрями діяльності правоохоронних органів України щодо боротьби із незаконним обігом наркотиків

Доцільність проведення аналізу основних напрямів діяльності правоохоронних органів взагалі та органів внутрішніх справ зокрема в сфері боротьби із незаконним обігом наркотиків зумовлена тим, що його результати впливають на визначення критеріїв та показників оцінки діяльності органів внутрішніх справ в цій сфері, що в свою чергу є підставою для незалежного вивчення ступеня відповідності наявної діяльності ОВС визначеним критеріям.

Концепція реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки пріоритетними напрямами в цій сфері визначає:

– проведення дієвої первинної профілактики та запобігання вживанню наркотичних засобів та психотропних речовин серед дітей, учнівської та студентської молоді, проведення роз'яснювальної роботи і пропагування здорового способу життя;

– удосконалення механізму здійснення моніторингу ситуації у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів та ефективності засобів реагування на ситуацію;

– розроблення механізму проведення аналізу оцінки ефективності заходів, які вживаються для боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів;

– удосконалення системи підготовки і перепідготовки працівників органів внутрішніх справ з питань протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів;

– інформування населення про заходи щодо запобігання незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, а також лікарських засобів, зловживання якими може викликати наркотичну залежність, через засоби масової інформації, проведення просвітницької роботи

---

⁹ Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 3.11.2010 р., № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>

серед дітей, учнівської та студентської молоді, інших верств населення;

- використання існуючих інструментів та механізмів співробітництва між правоохоронними органами України та інших держав, агентствами та інституціями ЄС, іншими міжнародними організаціями на стратегічному та оперативному рівні;

- активізації співробітництва між митними та правоохоронними органами у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів, зокрема в рамках регіонального або тематичного співробітництва.¹⁰

Проект Національної стратегії України щодо наркотиків (на період до 2020 року) говорить, що правоохоронні органи та спеціальні служби України є суб'єктами формування та реалізації державної політики щодо наркотиків – у частині забезпечення боротьби з незаконним обігом наркотиків, їх аналогів та прекурсорів, здійснення оперативно-розшукових заходів, виконання функцій виявлення, попередження та розкриття злочинів.

Основними напрямками діяльності правоохоронних органів щодо боротьби з незаконним обігом наркотиків у цьому документі визначені:

- концентрація зусиль на виявленні й документуванні протиправної діяльності вищих рівнів організованої злочинності, що становить найбільшу загрозу суспільству (структури, які контролюють наркотрафіки, незаконне виробництво, збут наркотиків тощо);

- оперативне реагування на зміни в тактиці діяльності наркоугруповань, вироблення нових різновидів наркотиків, виявлення осередків їх розповсюдження та контрабандних маршрутів;

- посилення організаційної складової частини правоохоронної діяльності, перш за все, за рахунок більш ефективної координації дій суб'єктів боротьби з наркозлочинністю, чіткого розподілу сфер відповідальності, оволодіння новими методами виявлення та розслідування злочинів, у тому числі з використанням комп'ютерних мереж, розширення контактів з Інтерполом, Європолем та іншими правоохоронними структурами;

- співробітництво з органами місцевого самоврядування та громадськістю в проведенні комплексу правоохоронних, соціальних, медико-профілактичних заходів у районах з досить високою концентрацією незаконного обігу наркотиків, взаємодія з установами, в яких молодь може

---

¹⁰ Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.09.2010 р., № 1808-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1808-2010-%D1%80>

піддаватися ризику вживання наркотиків, такими, як розважальні заклади, місця масового відпочинку тощо;

- забезпечення гласності в діяльності правоохоронних органів з метою підвищення інформованості населення та розширення соціальної бази протидії наркозлочинності;

- посилення роботи із забезпечення власної безпеки правоохоронних органів, недопущення втягування працівників цих органів у наркобізнес, зниження бар'єрів, що перешкоджають їхній боротьбі з незаконним обігом наркотиків;

- зміцнення кадрового потенціалу шляхом поліпшення матеріально-технічного забезпечення спеціалізованих підрозділів боротьби з незаконним обігом наркотиків, їх навчання та підвищення кваліфікації;

- розвиток адекватних форм інституційного контролю за діяльністю правоохоронних органів у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків, насамперед з метою дотримання ними законності, прав і свобод людини;

- посилення заходів з протидії незаконному вирощуванню наркотиковмісних рослин та отриманню з них нових психоактивних речовин;

- своєчасне виявлення незаконного розповсюдження нових хімічних речовин психоактивної дії та внесення пропозицій щодо їх включення до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.¹¹

Типовими завданнями регіональних підрозділів органів внутрішніх справ по боротьбі із незаконним обігом наркотиків є:

- організація та здійснення оперативно-розшукових заходів щодо виявлення та притягнення до відповідальності осіб, які здійснюють незаконні операції з наркотиками;

- організація роботи щодо виявлення та знешкодження груп наркоділків, у т.ч. з ознаками організованості, документування їх злочинної діяльності методами і засобами, передбаченими Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність», а також комплексу заходів щодо проведення оперативної закупки та контрольованої поставки;

- виявлення та перекриття каналів надходження на відповідну територію наркотичних засобів, ведення обліків осіб, які займаються розповсюдженням і перевезенням наркотичних засобів і психотропних речовин;

- організація роботи з виявлення та ліквідації наркокубел для вживання наркотиків, а також фактів втягування громадян в їх споживання;

- вивчення та впровадження в практику діяльності органів внутрішніх

---

¹¹ Проект Національної стратегії України щодо наркотиків (на період до 2020 року): Офіційний сайт Державної служби України з контролю за наркотиками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.narko.gov.ua/index.php/proekt-strategiji>

справ передового досвіду оперативно-розшукової роботи, використання нових технічних засобів у боротьбі з незаконним обігом наркотиків.

Підкреслимо, що у нормативно-правових актах наголошується, що одним зі стратегічних напрямів діяльності правоохоронних органів має бути періодичний перегляд і вдосконалення визначених критеріїв оцінки ефективності їх діяльності. Враховуючи, що суто кількісний підхід, як правило, неефективний, слід пов'язувати його більш тісно з якісною визначеністю досягнутих результатів. **Такий же підхід має бути в основі співвідношення проміжних і підсумкових результатів діяльності, насамперед, щодо реального впливу на наркоситуацію в місті, районі, області, країні в цілому.**

Отже, крім кількісних показників, при вивченні громадської думки населення відповідного регіону, треба ставити питання про якісний стан ситуації щодо протидії незаконному обігу наркотиків на відповідній території, а також оцінювання населенням стану реалізації відповідними підрозділами ОВС завдань в цій сфері.

Наприклад, якщо оцінювати реалізацію завдання «забезпечення гласності в діяльності правоохоронних органів з метою підвищення інформованості населення та розширення соціальної бази протидії наркозлочинності», то слід враховувати не тільки кількість інформаційно-пропагандистських заходів, але і їх якість, періодичність, враження громадян від їх змісту та форми, врахувати пропозиції населення про можливі напрями їх вдосконалення тощо.

1.4. Методи дослідження громадської думки

Перший крок у вивченні громадської думки – визначитися стосовно того, яке буде ваше дослідження – з використанням кількісних або якісних методів. До кількісних методів відносяться різного роду опитування, до якісних – фокус-групи, неструктуровані (вільні) та напівструктуровані інтерв'ю, безпосереднє спостереження тощо.

Метод опитування застосовується тільки тоді, коли дослідник :

- добре знає та розуміє проблему, яку він вивчає;
- може передбачити повний діапазон відповідей людей;
- хоче отримати кількісні дані про проблему дослідження.

Є наступні методи соціологічних опитувань: самостійне заповнення анкет респондентом (поштове опитування, опитування в аудиторії), інтерв'ю тощо.

Кожен з цих методів опитування має свої сфери використання, особливості, переваги та недоліки. Самостійне заповнення анкет респондентами - письмова форма опитування, що здійснюється, як правило,

заочно, тобто без прямого і безпосереднього контакту інтерв'юера з респондентом. **Анкетування** доцільне, коли потрібно опитати велике число респондентів за відносно короткий час. Є декілька технологій опитування, коли респондент заповнює анкету самостійно. Найбільш поширені з них – поштове опитування та опитування респондентів, які знаходяться всі разом в якомусь приміщенні. Недолік опитувань з самостійним заповненням анкет респондентами полягає в тому, що велика кількість питань залишається без відповідей або з відповіддю «Важко сказати» через неувважність респондента або через його небажання всерйоз замислюватися. Саме тому цей метод неможливо використовувати для вивчення складних для розуміння питань.

Інтерв'ювання. Це форма очного проведення опитування, при якому дослідник знаходиться в безпосередньому контакті з респондентом. Цей метод опитування полягає в тому, що до кожного респондента додому приходить інтерв'юер, який сам задає питання і робить помітки в анкеті.¹²

В опитуваннях методом інтерв'ю значно менше пропущених питань та відповідей на кшталт «Важко відповісти». За правильністю заповнення анкет стежить інтерв'юер, і саме він у разі необхідності дає пояснення, щоб допомогти респонденту визначитися з відповіддю. Тому цей метод може використовуватись при вивченні більш складних тем. Метод інтерв'ю має й недоліки. Найперший з них - велика вартість дослідження. Ще один недолік, який суттєво звужує сферу використання методу інтерв'ю, полягає в тому, що респонденти несхильні «віч-на-віч» виказувати думки або свідчити про факти, які не схвалюються суспільством.

Інтерв'ю ділять на кілька видів: вільне, стандартизоване, панельне і групове.

Стандартизоване (формальне) інтерв'ю припускає строго сформульовані питання, що задаються по можливості в однаковій формі. Відповіді на них мають бути чіткими і точними, їх бажано фіксувати у вигляді одного з передбачених варіантів: висловити словами «так», «ні», записати за бальною (1, 2, 3, і т.д.) або знаковою (+ -) системою. Такі відповіді дозволяють швидко записати їх і отримати добре зіставні результати для узагальнення та аналізу громадської думки значної кількості осіб.

Панельне інтерв'ю являє собою неодноразове спілкування з одними і тими ж особами (або одним і тим самим контингентом осіб) через певні проміжки часу з метою встановлення динаміки їх поглядів і думок.

При груповому інтерв'ю дослідник отримує думку групи, яка не завжди висловлює думку більшості. Групова думка нерідко формується під впливом

---

¹² Роль, види та методи соціологічного опитування: Офіційна сторінка освітнього Інтернет-порталу «Освіта.уа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12369>

навіювань, наслідування, конформізму та інших соціально-психологічних явищ, де визначальну роль відіграють погляди, оцінки і орієнтації лідерів. Цей вид інтерв'ю може використовуватися для вивчення думок формальних і неформальних груп, але він мало придатний для виявлення індивідуальних поглядів і орієнтації.

Вільне інтерв'ю – спрощений варіант спрямованої бесіди, де опитуваному пропонується коло питань, в плані яких він веде вільну розповідь, що уточнюється дослідником.

Анкета, як правило, не має жорсткої форми. Однак при її розробці бажано дотримувати деякі вимоги. Зміст питань, їх послідовність і кількість залежать від цілей дослідження і застосовуваної процедури при даному виді опитування. У структурі анкети можуть бути умовно виділені вступна, статусна, основна і заключна частини.^{13 14}

У вступній частині формулюється звернення до опитуваних, умови опитування та правила дачі відповідей на поставлені питання. Статусна частина містить допоміжні питання про соціально-демографічне становище опитуваного; дані, як і на думку дослідника, допоможуть більш правильно оцінити результати опитування. Наприклад, така думку домінує серед студентів, така – серед підприємців, така – серед домогосподарок, така – серед пенсіонерів і т. ін. В основній частині містяться головні питання, що мають безпосереднє відношення до теми вивчення. У заключній частині опитуваному може бути надана можливість вільно висловитися із досліджуваної проблеми. Такі висловлювання зазвичай слугують гарним матеріалом для формування нових питань при подальших дослідженнях.¹⁵

Статусна і заключні частини не є обов'язковими. Питання про соціально-демографічні дані, наприклад, при анонімному опитуванні, можуть насторожити респондента, і він не висловить своєї дійсної думки, а наявність вільних висловлювань в заключній частині ускладнює узагальнення. Тому, виходячи із завдань і цілей дослідження, ці частини іноді опускаються. Вступна частина також може бути опущена, якщо дослідник має можливість усно роз'яснити опитуваному порядок заповнення анкети. При особистому

---

¹³ Методи соціологічних досліджень: Офіційний сайт Київського міського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=94

¹⁴ Про затвердження методології соціологічного опитування населення щодо дослідження рівня якості житлово-комунального обслуговування та стану реформування житлово-комунального господарства: Наказ міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 20.07.2006 р., № 255

¹⁵ Про затвердження методології соціологічного опитування населення щодо дослідження рівня якості житлово-комунального обслуговування та стану реформування житлово-комунального господарства: Наказ міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 20.07.2006 р., № 255

проведенні опитувань у школах, інститутах, установах і т. д. така можливість завжди є.

Питання основної частини анкети поділяються на три види: а) дихотомічні, б) відкриті й в) закриті. Дихотомічні питання вимагають однозначних відповідей «так», «ні». У деяких випадках вони уточнюються додатковим питанням: «Якщо так (ні), то поясніть, чому?», на які опитуваний дає самостійний відповідь. Відкриті питання припускають відповіді в довільній формі. Вони забезпечують повноту інформації, але надзвичайно ускладнюють її обробку. Тому при масовому анкетуванні кількість відкритих питань повинна бути мінімальною. Закриті питання обмежують можливість опитуваного пропонованої серією готових відповідей. Він вибирає з них ту, яка відповідає його думці

Питання за своєю формою і функціями бувають прямі і непрямі, особисті і безособові, основні, контрольні та додаткові. Всі вони вимагають чіткого формулювання, однозначності, простоти розуміння. Недотримання даних вимог може призвести до помилкових і неточних відповідей, а в кінцевому підсумку – до необ'єктивних результатів вивчення. З метою уточнення питань і перевірки запланованої процедури опитування анкети можна випробувати (провести пілотаж анкети) на якійсь кількості досліджуваних.¹⁶

1.5. Національний та закордонний досвід вивчення громадської думки про якість роботи органів внутрішніх справ

Слід відмітити, що врахування громадської думки при оцінці діяльності органів внутрішніх справ України протягом останніх двох років є предметом численних обговорень та практичних кроків. Проте дивним є те, що необхідність вивчення особливостей врахування громадської думки поки не знайшло конкретного нормативно-правового закріплення.

Так у п. 19.2 наказу МВС України «Про затвердження Системи оцінки діяльності органів внутрішніх справ України з використанням сучасних технологій аналізу та прогнозування» від 20 січня 2011 р. № 17 зазначається наступний критерій формування іміджу органу внутрішніх справ: «Загальна оцінка роботи міліції».

---

¹⁶ Про затвердження методології соціологічного опитування населення щодо дослідження рівня якості житлово-комунального обслуговування та стану реформування житлово-комунального господарства: Наказ міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 20.07.2006 р., № 255

Критерії	Показники	Індикатори	Джерела формування	Тенденція росту або стабільності оцінюється*
Загальна оцінка роботи міліції	Громадська думка про стан правопорядку в регіоні за результатами проведених соціологічних досліджень (опитувань).	Питома вага позитивних оцінок серед загального числа оцінок, даних опитаними особами під час соціологічних досліджень (опитувань).	Звіт ДЗГ	Позитивно (формується щопівроку)

Проте, 14 лютого 2012 року наказ МВС України № 138 «Про затвердження Системи оцінки діяльності органів внутрішніх справ України та форми звітності № 1-КРІТ» відмінив зазначені показники та встановив нові, де питання громадської думки не висвітлювалося взагалі, а усі наявні критерії містили кількісні показники. Наказ МВС України «Про скасування деяких розпорядчих актів МВС» від 21 листопада 2012 р. № 1074 у зв'язку із прийняттям нового КПК України відмінив усі зазначені положення і протягом 4 останніх місяців розроблялася нова методика оцінки роботи міліції.

Нарешті наказ МВС України «Про подальше вдосконалення аналітичного забезпечення діяльності підрозділів ОВС» від 2 квітня 2013 р. № 334 висвітлив у своїх нормах оновлену методику визначення ефективності та законності службової діяльності підрозділів органів внутрішніх справ України, однак, в ньому про громадську думку мова також не йде, до того ж сам наказ зазначає, що показники та індикатори оцінки – це статистичні дані, це зокрема, стосується і роботи в сфері протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Отже, ця проблема залишається досі відкритою, незважаючи на це, керівництво МВС України неодноразово наголошувало на тім, що оцінка діяльності ОВС з боку населення є одним з пріоритетних показників роботи усієї правоохоронної системи.

На підставі цього вважаємо, що **підґрунтям вивчення** громадської думки про роботу органів внутрішніх справ щодо протидії незаконному обігу наркотиків можуть бути результати та методика вивчення громадської думки про роботу органів внутрішніх справ.

Це можна пояснити тим, що в анкетах, які зазвичай пропонуються громадянам, багато питань було присвячено взаємодії населення та громадськості, задоволеності роботою органів внутрішніх справ, оцінці наявних проблем та очікувань населення від роботи міліції, що можна застосувати до будь-якого напрямку діяльності ОВС.

Вивчення отриманих результатів та типових питань дозволяє говорити, що останнім часом рівень довіри українців до міліції зріс. Про це свідчать результати соціологічного дослідження під назвою «Міліція очима громадян: нові методи оцінки ефективності роботи МВС», яке проведено фахівцями Харківського інституту соціальних досліджень. Подібне соціологічне опитування здійснено вперше і є одним з найбільш масштабних – під час його проведення були опитані 15 тисяч громадян з усіх регіонів України. Результати говорять, що кожний четвертий опитаний довіряє міліції.

У той же час за даними минулорічного вивчення громадської думки, проведеного фахівцями «Центру Разумкова», міліції довіряють близько 6,7 відсотка опитаних, а згідно з результатами опитування 2011 року, проведеного спеціалістами соціологічної групи «Рейтинг» міліції висловив довіру кожен десятий українець.¹⁷ 28 відсотків респондентів заявили, що готові допомагати міліції у боротьбі зі злочинністю. Найбільше опитаних (34,7 %) готові допомагати, але тільки в тому випадку, якщо вони вважатимуть ситуацію безпечною для їхніх власних інтересів та інтересів їхніх близьких.^{18 19 20}

При вивченні громадської думки про діяльність органів внутрішніх справ за будь-яким напрямом треба усвідомлювати, що по суті суспільство є основним замовником правоохоронних послуг. Кожен громадянин, насамперед, мало того, що здебільшого не зацікавлений в отриманні офіційних статистичних даних щодо діяльності правоохоронних органів, які йому мало про що говорять, а й взагалі не залучений в саму систему оцінки такої діяльності. Соціологічні ж опитування показують, що турбує громадян насправді:

– як швидко, чітко і справедливо спрацює міліціонер у разі порушення їх прав та законних інтересів;

---

¹⁷ Правоохоронні органи України: довіра та оцінки населення, проблеми внутрішньої безпеки та готовність до співпраці: Офіційний сайт соціологічної групи «Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ratinggroup.com.ua/products/politic/data/entry/13986>

¹⁸ Кобзін Д.О., Черноусов А.М., Шейко Р.В., Щербань С.В., Колоколова М.О. Оцінка діяльності міліції за допомогою громадської думки. Звіт за результатами національного соціологічного дослідження / Д.О. Кобзін, А.М. Черноусов, Р.В. Шейко, С.В. Щербань, М.О. Колоколова. – Харків, ХІСД, 2012 – 118 с.

¹⁹ Рівень довіри українців до міліції зріс - результати соціопитування-2012: Офіційний портал Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=245827739&cat_id=244276429

²⁰ Мельник М., Міщенко М., Довгич В. Ставлення населення України до правоохоронних органів та судів в Україні / М. Мельник, М. Міщенко, В. Довгич. – Київ, Благодійний фонд «Демократичні ініціативи», 2012. – 12 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dif.org.ua>

- наскільки ввічливо працівники ОВС будуть поводитися із ними в разі необхідного контакту в будь-яких ситуаціях;
- наскільки безпечно вони почувають себе у певному районі (регіоні);
- яким чином вони швидко можуть звернутися до міліції з будь-якого питання, що відноситься до її сфери відання;
- як швидко можна знайти інформацію про послуги, що надає орган внутрішніх справ тощо.^{21 22 23}

Вивчення думки громадськості у 2012 році показує, що серед факторів, які викликають побоювання й занепокоєння в громадян, найпоширеніші найбільш видимі, пов'язані з порядком на вулицях – пограбування (49,4 %), п'яні особи (49,6 %), фізичні напади на людей, образи, чіпляння (44,8 %). Трохи менше занепокоєння викликають агресивні молодіжні компанії (34,5 %) (Мал. 1).

Мал. 1 Фактори, що турбують громадян за результатами опитування «Міліція очима громадян: нові методи оцінки ефективності роботи МВС»

²¹ Кобзін Д.О., Черноусов А.М., Шейко Р.В., Щербань С.В., Колоколова М.О. Оцінка діяльності міліції за допомогою громадської думки. Звіт за результатами національного соціологічного дослідження / Д.О. Кобзін, А.М. Черноусов, Р.В. Шейко, С.В. Щербань, М.О. Колоколова. – Харків, ХІСД, 2012 – 118 с.

²² Кобзин Д. А., Черноусов А. Н., Шейко Р. В., Щербань С. В. Опрос общественного мнения о деятельности милиции в городе Харькове. Отчет о результатах социологического исследования / Д. А. Кобзин, А.Н. Черноусов, Р.В. Шейко, С.В. Щербань. – Харьков, 2010. – 115 с.

²³ Ефективність роботи інституту дільничного міліціонера у сучасних умовах: Пресс реліз Інституту соціології НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.i-soc.com.ua/uploads/p-r_1.1.pdf

Також за даними опитувань виявляється, що кожного третього українця проблема наркоманії турбує чи не найбільше. За словами Міністра внутрішніх справ України В.Ю. Захарченка вирішення цієї проблеми бачиться, насамперед, у попередженні, проведенні профілактики з громадськістю.²⁴

Однією з найважливіших ознак видимості міліції й ступеня її взаємодії з населенням традиційно вважається та кількість людей, які можуть із упевненістю сказати, що знають свого дільничного, начальника місцевої міліції й місце перебування установи органів внутрішніх справ. Видимість працівників органів внутрішніх справ, їх доступність – це ключові фактори, що визначають для населення готовність звернутися до міліції по допомогу, повідомити про злочин, а зрештою, й довіру до міліції загалом.

Відповідно до результатів зазначеного опитування, понад половина опитаних не знає нічого про свого дільничного, а три чверті – про начальника райвідділу їх району. Знають дільничного в обличчя й на ім'я трохи більше ніж п'ята частина опитаних. Набагато краще українці інформовані про місце розташування міліції. Так, де саме перебуває опорний пункт, знають 48,7 % опитаних, а де перебуває райвідділ – 61 % (Мал. 2).

Жителі сіл і селищ міського типу набагато краще знають свого дільничного. Так, якщо серед жителів обласного центра нічого не знають про свого дільничного 70,1 %, то серед жителів села – 42,8 %. Очевидно, що отримані дослідниками результати – прямий наслідок того, що більшість людей взагалі не зіштовхуються з міліцією доти, доки не будуть зупинені працівниками ППС або ДАІ, не стануть жертвою злочину або його свідком.

Цікавим є також, що основним джерелом інформації про діяльність міліції для громадян є новини по телебаченню (78,9 %) і історії з життя родичів, знайомих, друзів (61,5 %) (Мал. 3).

Менш затребуваними, але також поширеними джерелами інформації про діяльність міліції є новини в пресі (36,9 %), телепередачі на кримінальну тематику (39,3 %).

Разом з тим, відзначимо, що одержання інформації із цих джерел зовсім не означає те, що громадяни їм довіряють. Так, новинам по ТВ довіряють 52,6 % (78,9 % одержують інформацію), а історіям близьких — 37,5 % (51,5 % — одержують інформацію). Інші джерела інформації використовуються істотно рідше, і викликають меншу довіру. Таким чином, можна зробити висновок, що через малу кількість контактів із населенням (тільки 15,6 % опитаних одержують інформацію із власного досвіду), робота міліції часто може

---

²⁴ Профілактика – чи не основна зброя у боротьбі з наркоманією: офіційний сайт УМВС України на Львівській залізниці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://utmlviv.gov.ua/index.php?level_path=0-28-30-3215

з'являтися в очах пересічного громадянина в неповному або перекрученому вигляді (як прикрашеному, так і погіршеному).

Табл. 10. Наскільки жителі України знайомі з дільничним і начальником міліції у своєму районі (у %)

	Так, знаю в обличчя й на ім'я	Так, знаю тільки в обличчя	Так, знаю тільки на ім'я	Не знаю
Вашого дільничного інспектора	22,6	14,8	4,8	57,8
Начальника райвідділу Вашого району	12,2	6,4	5,8	75,7

Табл. 11. Наскільки жителі України поінформовані про розташування міліції у своєму районі (у %)

	Знаю точно	Знаю приблизно	Не знаю	Важко відповісти
Місце розташування підрайону (опорного пункту міліції)	48,7	20,4	23,0	7,9
Місце розташування райвідділу міліції	61,0	17,1	16,2	5,7

Табл. 12. Кількість респондентів, які не знають нічого про міліцію в районі проживання (у %)

НЕ ЗНАЮТЬ	Свого дільничного	Начальника рай- відділу в районі проживання	Місце розташу- вання підрайону, опорного пункту міліції	Місце розташуван- ня райвідділу
16–19 років	69,0	85,7	33,7	24,2
20–29 років	60,2	77,6	24,3	17,7
30–39 років	55,7	71,6	20,7	13,9
40–49 років	51,1	70,4	19,4	12,1
50–59 років	55,4	72,7	19,0	12,4
Старші за 60 років	61,0	80,3	26,0	20,1

Мал. 2 Обізнаність громадян про контактні дані місцевих правоохоронців «Міліція очима громадян: нові методи оцінки ефективності роботи МВС»

Табл. 29. З яких джерел громадяни одержують інформацію про діяльність міліції, і які їм здаються найбільш достовірними (у %)

	Одержують інформацію	Довіряють
Особистий досвід звернення до міліції	15,6	12,8
Особисті спостереження за діями працівника міліції без прямого контакту	19,0	13,9
Особистий досвід роботи в правоохоронних органах або досвід спілкування із працівниками міліції в процесі їхньої роботи	4,7	3,4
Історії з життя знайомих, друзів, родичів	51,5	37,5
Кінофільми, телефільми, серіали про міліцію	22,6	4,3
Телепередачі на кримінальну тематику	39,3	19,1
Офіційна інформація, надана органами правопорядку (наприклад, центру зв'язків із громадськістю)	5,2	2,9
Неформальне спілкування із працівниками міліції, їхні розповіді про свою роботу	7,7	5,0
Новини в пресі	36,9	18,8
Новини по радіо	18,2	8,5
Новини в Інтернеті	20,5	12,6
Новини по телебаченню	78,9	52,6
Інше (укажіть)	0,5	1,1
*Сірим виділені області з найбільшими значеннями		

**Мал. 3 «Джерела інформації про діяльність міліції»
«Міліція очима громадян: нові методи оцінки ефективності роботи МВС»**

Аналогічні дослідження проводяться й закордоном, проте, механізм вивчення громадської думки дещо інший.

Так, важлива відмінна риса англійської поліції, що характерна також і для інших державних інститутів Великобританії – істотну участь у розробці правил і пріоритетів її роботи приймають громадські організації, які визнаються державою як партнери органів поліції. Наприклад, вагому роль у розробці політики дій сил поліції, їх оцінці та напрямках реформування відіграє Асоціація вищих офіцерів поліції (АСРО).²⁵ Оцінка ефективності роботи поліцейських підрозділів входить у систему оцінки послуг, наданих населенню органами публічної влади. Основним критерієм ефективності роботи поліції є максимально ефективне використання коштів платників податків, витрачених на її утримання.

Для визначення цього використовується метод постановки цілей, виконання яких згодом відображається в індикаторах діяльності. Слід

²⁵ Association of Chief Police Officers: Офіційний сайт Асоціації старших поліцейських офіцерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.acpo.police.uk/>

зазначити, що поліцейським органам Великобританії притаманний високий рівень децентралізації, відповідно, більшість критеріїв оцінюють діяльність поліції на місцевому рівні. Окрім цього, вказані показники застосовуються, передусім, для оцінки та порівняння ефективності роботи територіальних підрозділів поліції (констеблів), і лише потім – для оцінки роботи поліцейських органів в цілому. Участь місцевих жителів в оцінці роботи поліції, в обговореннях її планів було в числі головних тем двох останніх міністерських меморандумів про реформу поліції - «Біла книга» («Створення спільнот») і «Зелена книга» («Від кварталів до національного рівня»).^{26 27}

Зворотній зв'язок від населення, як споживачів поліцейських послуг, забезпечується, по-перше, масовими опитуваннями, дані яких включені в систему оцінки роботи поліції, по-друге, через муніципальних депутатів, які представлені в партнерствах щодо запобігання злочинності. На сьогодні у Великобританії ще чинні критерії та індикатори «Оцінки роботи поліції та безпеки місцевих співтовариств» (Assessment of Policing and Community Safety, APACS)^{28 29}.

У Сполучених Штатах Америки багато управлінь та департаментів поліції використовують можливості мережі Інтернет для проведення опитувань громадян про якість власної роботи, в тому числі й за окремими напрямками.^{30 31 32 33} (Мал. 4-7). До того ж, розроблена типова форма опитування про якість роботи поліції, якою може скористатися кожний, хто вивчає це питання.³⁴

---

²⁶ Building communities, beating crime: A better police service for the 21st century [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20080603033722/police.homeoffice.gov.uk/publications/police-reform/wp04_complete.pdf

²⁷ Police reform «Green paper»: The Future of Policing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.acpo.police.uk/documents/reports/2008/200803GENPRGP01.pdf>

²⁸ Титков Алексей Оценка деятельности полиции в Англии и Уэльсе / Алексей Титков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://publicverdict.ru/topics/ref_research/9735.html

²⁹ Performance and Measurement: Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ Сполученого Королівства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tna.europarchive.org/20100419081706/http://www.police.homeoffice.gov.uk/performance-and-measurement/index.html>

³⁰ Cibolo Police Department Community Policing Survey: Офіційний сайт департаменту поліції міста Cibolo [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.research.net/s/CiboloPolice>

³¹ Ashland community policing survey: Офіційний сайт департаменту поліції міста Ashland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ncjtc.org/CJCI/TRGP/Documents/Ashland_Survey.pdf

³² Community oriented policing citizen survey: Офіційний сайт департаменту поліції міста City of Ocean Shores [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osgov.com/police/survey.html>

³³ Community Policing Survey: Офіційний сайт департаменту поліції міста Burlington [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.burltwppd.com/pages/forms/policing_survey.php

³⁴ Community Crime Perception Example Template For Surveys [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.surveymshare.com/customer/community.html>

Exit this survey

Cibolo Police Department Community Policing Survey

In the neighborhood or area where you live, how concerned are you about the following issues, based on your observation of the work performed by the **Cibolo Police Department**

1. My Personal Safety

Not at all Concerned
Extremely Concerned

1

○

○

○

○

2. Theft and Burglaries

Not at all Concerned
Extremely Concerned

1

○

○

○

○

3. Juvenile Problems

Not at all Concerned
Extremely Concerned

1

○

○

○

○

Мал. 4 «Форма опитування від департаменту поліції міста Cibolo»
(на зображенні представлений фрагмент вибору населенням рівня безпеки у районі та найбільш розповсюджених правопорушень)

Your Thoughts	
Please take a moment and let us know how the police department can improve its service (Check all that apply):	
Be More Visible	☐
Be More Courteous	☐
Concentrate on Serious Crime	☐
Don't Discriminate	☐
Improve Officer Training	☐
Hire More Officers	☐
Solicit More Community Input	☐
More Traffic Enforcement	☐
More Drug Enforcement	☐
Other:	<input style="width: 100%;" type="text"/>
Would you be interested in hosting a Neighborhood Watch presentation in your home for you and your neighbors?	☐ Yes
	☐ No
	☐ Not at this time, maybe later.

Мал. 5 «Форма опитування від департаменту поліції міста City of Ocean Shores»
(на зображенні представлений фрагмент надання населенням пропозицій по покращенню роботи поліції)

BURLINGTON TOWNSHIP POLICE DEPARTMENT

851 OLD YORK ROAD, BURLINGTON TOWNSHIP NJ
TEL 609 386-2019

- Home
- Director's Message
- Mission Statement
- Vision & Values
- Department History
- Departments
- Community Resources
- Employment
- Permits & Forms
- Records
- Professional Standards
- Links
- Contact Us

icker provides details of the abduction. -

Community Policing Survey

Please prioritize the offenses that you would like your Community Resource Program to develop and work on. Indicate #1 for most important, #2 for next important, etc...

<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div> Neighborhood <input type="text" value="0"/> Quality Issues </div> <div> <input type="text" value="0"/> Traffic Law <input type="text" value="0"/> Violations </div> <div> <input type="text" value="0"/> Juvenile <input type="text" value="0"/> Offenses </div> <div> <input type="text" value="0"/> Loud Parties </div> </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div> <input type="text" value="0"/> Property Destruction </div> <div> <input type="text" value="0"/> Underage Drinking / Smoking </div> <div> <input type="text" value="0"/> Larcenies </div> <div> <input type="text" value="0"/> Drug Law Violations </div> </div>
--	--

Search Site

Google™ Custom Search

Search

**Reporting a
Non-Emergency**
(609) 386-1000

Tip Line
(609) 239-5896

**Мал. 6 «Форма опитування від департаменту поліції міста Burlington»
(на зображенні представлений фрагмент вибору населенням найбільш важливої
проблеми громади для подальшого спільного її вирішення)**

Your general impression of the Police Department:

Key: SA = Strongly Agree

A = Agree

SLA = Slightly Agree

SLD = Slightly Disagree

D = Disagree

SD = Strongly Disagree

21. Officers are fair in dealing with citizen

☐ SA   ☐ A   ☐ SLA   ☐ SLD   ☐ D   ☐ SD

22. Officers are professional and helpful

☐ SA   ☐ A   ☐ SLA   ☐ SLD   ☐ D   ☐ SD

23. Officers response time is adequate (if applicable)

☐ SA   ☐ A   ☐ SLA   ☐ SLD   ☐ D   ☐ SD

24. More police officers are needed in my town

☐ SA   ☐ A   ☐ SLA   ☐ SLD   ☐ D   ☐ SD

Please deliver to:
Ashland Police Department
1700 Greenup Avenue
PO Box 1864
Ashland, KY 41105

**Мал. 7 «Форма опитування від департаменту поліції міста Ashland»
(на зображенні представлений фрагмент надання населенням пропозицій по
покращенню роботи поліції)**

Поліцейський департамент міста Олат, з метою об'єктивного висвітлення своєї діяльності перед місцевою громадою та врахування її думки у своїй роботі створив консультативну раду в складі представників місцевої адміністрації, начальника місцевої поліції та представників громадськості.

Громадська рада щомісячно збирається на засідання у штаб-квартирі начальника департаменту поліції, де вирішуються нагальні питання з охорони громадського порядку та боротьби із злочинністю на місцевому рівні.³⁵

³⁵ The Olathe Police Department [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.olatheks.org/Police/Advisory>

Contact an officer with a compliment

You can send an officer with a compliment a message using the contact form below.

Your name: *

Your e-mail address: *

Subject: *

Message: *

Мал. 8 «Форма відгуку про роботу офіцера поліції міста Олат»

Певною інновацією є створення мобільних програмних продуктів для отримання постійного зв'язку із силами поліції. Наприклад, на порталі мобільних додатків Google Play розміщений програмний продукт «My Police Department». Від дозволяє населенню приймати активну участь в охороні громадського порядку на території відповідного регіону, слідкувати за останніми новинами, залишати відгуки про роботу департаменту поліції, а також конкретного співробітника.³⁶ З цим додатком працюють поліцейські управління Кембріджу, Ганноверу, Бредфорду, Сакраменто тощо.

³⁶ My Police Department [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.project.android&feature=search_result

У Росії порядок оцінювання діяльності органів поліції регламентується наказом МВС Російської Федерації «Питання оцінки діяльності територіальних органів Міністерства внутрішніх справ Російської Федерації» від 26 грудня 2011 року № 1310.³⁷ Відповідно до нього, оцінка діяльності органів внутрішніх справ базується на трьох ключових елементах: оцінка за відомчими показниками (відомча оцінка); оцінка за результатами дослідження громадської думки; оцінка ефективності діяльності територіальних органів МВС РФ у ході інспекторських, контрольних, цільових та інших виїздів, дослідження інформаційно-аналітичних матеріалів, отриманих в рамках здійснення зонального контролю (інспекційна оцінка).

Громадська думка про роботу підрозділів оцінюється на основі використання позавідомчих джерел соціологічної інформації. Самі дослідження проводяться незалежними соціологічними організаціями на підставі замовлення МВС Російської Федерації.

Як і в Україні та закордонних країнах, вивчення громадської думки, здебільшого, не стосується окремих напрямів діяльності поліції Росії. Проте у місті Кемерово у 2008-2009 роках вивчалася думка жителів міста про роботу співробітників гарнізону міліції у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків.

Проводячи анкетування, співробітники міліції розраховували отримати правдиву та достовірну інформацію з наступних питань: рівень спілкування опитаних з наркозалежними людьми, ступінь інформованості населення про роботу співробітників міліції в даному напрямку (боротьба з незаконним обігом наркотичних речовин) і оцінка їх діяльності, швидкість і рівень реагування співробітників міліції на інформацію про збут наркотичних речовин. На запитання анкети погодились відповісти триста жителів міста - 139 чоловіків і 161 жінка. У більшості випадків залучалися люди середнього віку (від 30 до 39 років, 29% загальної кількості опитаних).

В анкеті пропонувалося вісімнадцять питань. Для максимальної об'єктивності при вивченні проблеми наркоманії та збуту наркотиків в анкеті був передбачений спеціальний блок питань. З факторів, що впливають на поліпшення діяльності міліції в боротьбі проти розповсюджувачів наркотиків, на перше місце (135 відповідей) опитані поставили «жорсткість статей Кримінального кодексу для збувальників наркотиків», 120 респондентів вказали на поліпшення технічної оснащеності тих підрозділів міліції, які

---

³⁷ Вопросы оценки деятельности территориальных органов Министерства внутренних дел Российской Федерации: Приказ МВД РФ от 26.12.2011 № 1310 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://do.znate.ru/docs/index-15643.html?page=2>

безпосередньо займаються боротьбою з наркобізнесом. На третє місце (103 відповіді) опитані поставили «збільшення повноважень співробітників міліції при роботі з затриманими за незаконне розповсюдження наркотиків». У більшості випадків (110) у респондентів склалося враження про роботу міліції у сфері боротьби з незаконним обігом наркотичних речовин після бесід з друзями, знайомими, на підставі теле-радіопередач (79), в яких, до речі, не завжди вірно показана роль співробітника міліції.³⁸

Аналіз нормативних підстав та закордонного досвіду вивчення громадської думки про роботу поліції дозволяє сформулювати деякі висновки та узагальнення:

- у світі розповсюджена «загальна» методика оцінювання громадської думки населення про роботу правоохоронних органів, а окремі напрями роботи (боротьба із злочинами проти власності, проти життя та здоров'я тощо), здебільшого, не досліджуються;

- вивчення громадської думки про роботу міліції України в останні роки проводиться незалежними соціологічними установами: Харківський інститут соціальних досліджень, Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, Соціологічна служба Центру Разумкова, Асоціація українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів;

- вивчення громадської думки про роботу міліції України здебільшого проводиться методом особистого (face-to-face) інтерв'ю, а закордонні дослідники все частіше використовують для проведення опитувань сучасні інформаційні технології. Так звіт про опитування, що проводилося Антинаркотичним альянсом у Південній Африці показує, що його здійснювали за допомогою, соціальних сервісів, сайтів, електронної пошти, телефонних дзвінків;³⁹

- у Сполучених Штатах Америки на регіональному рівні розповсюджена методика внутрішніх on-line опитувань населення про роботу органів поліції;

- основними індикаторами, які враховуються для оцінки громадянами роботи поліції є: швидкість вирішення проблем місцевої громади, постійний зв'язок із населенням, доступність поліції, швидкість реагування на злочини в межах регіону; наскільки безпечно почувають себе жителі відповідної території.

---

³⁸ Наркотики и милиция: что думают кемеровчане [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.financepartner.ru/article/narkot.html>

³⁹ War on drugs has been lost, say experts: Anti Drug Alliance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iol.co.za/news/crime-courts/war-on-drugs-has-been-lost-say-experts-1.1449493#.UXBR5bUqx14>

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Участь громадян в оцінці роботи правоохоронних органів закріплена багатьма нормативно-правовими актами: Законами України, Розпорядженнями Кабінету Міністрів України тощо. Проте, нажаль відповідні положення поки не знаходять відображення у відомчих актах МВС. Зважаючи на це, вважаємо доцільним включити «дані про громадську думку», до нормативних актів МВС, які регулюють питання критеріїв та показників її роботи.

2. Теоретичний аналіз видів, прийомів та способів вивчення громадської думки показує, що найбільш доцільними для застосування у практичній діяльності є методи прямого опитування та анкетування, яке може здійснюватися, як в очному, та і у віддаленому режимі.

3. Вивчення громадської думки населення про роботу органів внутрішніх справ у напрямку боротьби із незаконним обігом наркотиків, повинно спиратися на комплексну оцінку діяльності усіх служб та підрозділів ОВС, і насамперед, працівників УБНОН, дільничних інспекторів міліції, Центрів зв'язків із громадськістю.

4. Вважаємо, що громадську думку доцільно вивчати декількома каналами: зовнішнім (незалежні опитування) та внутрішнім (оцінка діяльності самими підрозділами ОВС).

5. У разі замовлення на проведення соціологічного дослідження думки населення про роботу органів внутрішніх справ у напрямку боротьби із незаконним обігом наркотиків треба дотримуватися вимог Постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» від 3 листопада 2010 р. № 996.

6. В залежності від регіональних особливостей (великі міста, сільська місцевість) доцільно використовувати як пряме опитування (заповнення анкет) так і опитування в мережі Інтернет (Додаток А).

7. При складанні анкет треба враховувати стать, вік, місце проживання респондента – тобто врахувати регіональні демографічні та соціально-економічні особливості жителів.

8. Щоб позитивно змінювати стан громадської думки населення регіону про роботу ОВС у напрямку боротьби із незаконним обігом наркотики треба здійснити такі невідкладні заходи:

а) На кожному сайті УМВС (ГУМВС) створити окремий розділ з умовною назвою «Протидія наркотикам». На цій сторінці потрібно:

- проводити Інтернет-опитування населення щодо ситуації із незаконним обігом наркотиків у регіоні;
- розміщувати пам'ятки та інформаційні матеріали для населення щодо

протидії наркотикам. Це можуть бути як матеріали агітаційного характеру, так і відповіді на такі питання «Що робити, якщо у під'їзді збираються наркомани», «Якщо Ви знайшли місце звалища шприців», «Що робити, якщо Ви дізналися про сусід продає наркотик»;

- вбудувати інтерактивну форму зворотного зв'язку (електронного листа), навіть з можливістю подання анонімного звернення. Ця інформація може бути використана для перевірки та подальшої оперативної реалізації;

- розмістити телефони гарячої лінії УБНОН, УВБ, керівництва ГУМВС (УМВС).

б) Проводити роз'яснювальні заходи у навчальних закладах різного рівня силами Центрів зв'язків із громадськістю, представників служб боротьби із незаконним обігом наркотиків, дільничних інспекторів міліції.

в) Приймати участь у регіональних програмах та заходах із пропагування здорового способу життя, зайняття спортом тощо.

г) Проводити зустрічі (приймати участь) із жителями відповідного регіону (іншої адміністративно-територіальної дільниці), стосовно вирішення проблем громади, в тому числі тих, що стосуються охорони громадського порядку та боротьби із правопорушеннями.

ВИСНОВКИ

Позитивна оцінка населенням ефективності діяльності органів внутрішніх справ повинна спиратися на потужну інформаційну систему, що формує довіру до органів правопорядку.

Аналіз досліджень громадської думки щодо окремих аспектів діяльності органів внутрішніх справ дозволяє говорити про те, що населення часто не має об'єктивної інформації про різні аспекти діяльності міліції, її права, здобутки та об'єктивні труднощі у роботі.

Працівники органів внутрішніх справ часто недооцінюють важливість систематичного інформування населення про свою повсякденну діяльність, реальні успіхи. Однак саме така інформація, яка відбиває реальну діяльність органів внутрішніх справ, створює сприятливу основу для зміни громадської думки щодо ефективності роботи міліції, спрямовує громадян до довіри.

В зв'язку з цим постає питання про канали отримання інформації населенням. На сьогодні громадська думка формується, головним чином, під впливом ЗМІ: телебачення, газет, журналів, радіо. Значно менший вплив мають такі канали, як спілкування з друзями, знайомими, випадкові розмови в транспорті, громадських місцях, особисті зустрічі з представниками ОВС. Розмови з працівниками міліції не відіграють майже жодної ролі в формуванні

громадських стереотипів стосовно діяльності міліції. Звідси виходить, що резервом направленою формування думки населення щодо діяльності правоохоронної системи можуть бути нові шляхи в вигляді регулярного спілкування міліції з населенням, що б забезпечило вільне звернення громадян до працівників міліції за необхідною інформацією в даній сфері.

Отже, необхідною умовою формування позитивної думки про роботу органів внутрішніх справ у напрямку протидії незаконному обігу наркотиків є систематичні зустрічі із мешканцями певного регіону, міста, району, села з метою виявлення наявних проблем у цій сфері, інформування населення про особливості цієї роботи, порядку звернення до органів внутрішніх справ, а також формування свідомого відношення населення до спільної роботи з правоохоронцями щодо протидії наркотикам.

Для організації вивчення громадської думки з метою отримання об'єктивної та достовірної інформації щодо діяльності органів внутрішніх справ у напрямку протидії незаконному обігу наркотиків необхідно відповідно до законодавства укладати договори з дослідницькими організаціями, фахівцями, експертами, інститутами громадянського суспільства про проведення на умовах відкритого конкурсу фахових, наукових соціологічних досліджень, спостережень, експрес-аналізу пропозицій різних соціальних груп населення та заінтересованих сторін.

Дієвими є також заходи щодо самостійного вивчення громадської думки органами внутрішніх справ, як шляхом особистих опитувань, так і завдяки використанню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Сподіваємося, що застосування зазначених рекомендацій дозволить оцінити шляхи формування громадської думки щодо діяльності органів внутрішніх справ у напрямку протидії незаконному обігу наркотиків як критерію оцінки її ефективності, намітити шляхи створення сприятливого образу правоохоронної системи в суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави: Закон України від 19.06.2003 р., № 975-IV // Відомості Верховної Ради України, 2003. – № 46. – ст.366
2. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 3.11.2010 р., № 996 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>
3. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері

протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 13.09.2010 р., № 1808-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1808-2010-%D1%80>

4. Про затвердження методології соціологічного опитування населення щодо дослідження рівня якості житлово-комунального обслуговування та стану реформування житлово-комунального господарства: Наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 20.07.2006 р., № 255

5. Проект Національної стратегії України щодо наркотиків (на період до 2020 року): Офіційний сайт Державної служби України з контролю за наркотиками [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.narko.gov.ua/index.php/proekt-strategiji>

6. Болотова В.О. Паблік рілейшенз в ОВС: Конспект лекцій. / В.О. Болотова. – Харків: Вид-во НУВС, 2001. – 113 с.

7. Вопросы оценки деятельности территориальных органов Министерства внутренних дел Российской Федерации: Приказ МВД РФ от 26.12.2011 № 1310 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://do.znate.ru/docs/index-15643.html?page=2>

8. Дворецька Г.В. Соціологія: Навчальний посібник / Г.В. Дворецька. – К.: КНЕУ, 2002. – 472 с.

9. Ефективність роботи інституту дільничного міліціонера у сучасних умовах: Пресс реліз Інституту соціології НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.i-soc.com.ua/uploads/p-r_1.1.pdf

10. Захарченко В.Ю. Головний критерій оцінки роботи міліції - рівень безпеки та довіра громадян: Офіційний сайт МВС України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/810546>

11. Знання про шкоду наркотиків правоохоронці поширяють всією Україною: Офіційний сайт МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/811822>

12. Кобзін Д. А., Черноусов А. Н., Шейко Р. В., Щербань С. В. Опрос общественного мнения о деятельности милиции в городе Харькове. Отчет о результатах социологического исследования / Д. А. Кобзін, А.Н. Черноусов, Р.В. Шейко, С.В. Щербань. – Харьков, 2010. – 115 с.

13. Кобзін Д.О., Черноусов А.М., Шейко Р.В., Щербань С.В., Колоколова М.О. Оцінка діяльності міліції за допомогою громадської думки. Звіт за результатами національного соціологічного дослідження / Д.О. Кобзін, А.М. Черноусов, Р.В. Шейко, С.В. Щербань, М.О. Колоколова. – Харків, ХІСД, 2012 – 118 с.

14. Мельник М., Міщенко М., Довгич В. Ставлення населення України до правоохоронних органів та судів в Україні / М. Мельник, М. Міщенко, В. Довгич. – Київ, Благодійний фонд «Демократичні ініціативи», 2012. – 12 с.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dif.org.ua>

15. Методи соціологічних досліджень: Офіційний сайт Київського міського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=94

16. Наркотики и милиция: что думают кемеровчане [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.financepartner.ru/article/narkot.html>

17. Правоохоронні органи України: довіра та оцінки населення, проблеми внутрішньої безпеки та готовність до співпраці: Офіційний сайт соціологічної групи «Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ratinggroup.com.ua/products/politic/data/entry/13986>

18. Профілактика – чи не основна зброя у боротьбі з наркоманією: офіційний сайт УМВС України на Львівській залізниці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://utmlviv.gov.ua/index.php?level_path=0-28-30-3215

19. Рівень довіри українців до міліції зріс - результати соціопитування-2012: Офіційний портал Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=245827739&cat_id=244276429

20. Роль, види та методи соціологічного опитування: Офіційна сторінка освітнього Інтернет-порталу «Освіта.ua» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12369>

21. Соціологія: Підручник / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін.; за ред. Н. П. Осипової. — К.: Юрінком Інтер, 2003. — 336 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/KfnkG>

22. Танчин І.З. Соціологія: Навчальний посібник / І.З. Танчин. – К.: Знання. – 2008. – 351 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/19740704/sotsiologiya/struktura_gromadskoyi_dumki#265

23. Титков Алексей Оценка деятельности полиции в Англии и Уэльсе / Алексей Титков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://publicverdict.ru/topics/ref_research/9735.html

24. Ashland community policing survey: Офіційний сайт департаменту поліції міста Ashland [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ncjtc.org/CJCI/TRGP/Documents/Ashland_Survey.pdf

25. Association of Chief Police Officers: Офіційний сайт Асоціації старших поліцейських офіцерів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.acpo.police.uk/>

26. Building communities, beating crime: A better police service for the 21st century [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20080603033722/police.homeoffice.gov.uk/publications/police-reform/wp04_complete.pdf

27. Cibolo Police Department Community Policing Survey: Офіційний сайт департаменту поліції міста Cibolo [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.research.net/s/CiboloPolice>

28. Community Crime Perception Example Template For Surveys [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.surveymshare.com/customer/community.html>

29. Community Policing Survey: Офіційний сайт департаменту поліції міста Burlington [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://www.burltwppd.com/pages/forms/policing_survey.php

30. Community oriented policing citizen survey: Офіційний сайт департаменту поліції міста City of Ocean Shores [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osgov.com/police/survey.html>

31. My Police Department [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.project.android&feature=search_result

32. Performance and Measurement: Офіційний сайт Міністерства внутрішніх справ Сполученого Королівства [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://tna.europarchive.org/20100419081706/http://www.police.homeoffice.gov.uk/performance-and-measurement/index.html>

33. Police reform «Green paper»: The Future of Policing [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.acpo.police.uk/documents/reports/2008/200803GENPRGP01.pdf>

34. The Olathe Police Department [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.olatheks.org/Police/Advisory>

35. War on drugs has been lost, say experts: Anti Drug Alliance [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iol.co.za/news/crime-courts/war-on-drugs-has-been-lost-say-experts-1.1449493#.UXBR5bUqx14>

Примірний зразок анкети із вивчення думки громадськості про роботу органів внутрішніх справ у напрямку боротьби із незаконним обігом наркотиків

1. Як, на Вашу думку, за останній рік змінилася ситуація з розповсюдженням наркотиків у вашому... (місті, районі)?

- а. покращилася
- б. залишилася без змін
- в. погіршилася
- г. важко відповісти

2. Як Ви сьогодні оцінюєте діяльність міліції щодо боротьби із незаконним обігом наркотиків?

- а. позитивно
- б. скоріше позитивно, ніж негативно
- в. скоріше негативно, ніж позитивно
- г. негативно
- д. важко відповісти

3. Як ви вважаєте, що має бути головним при оцінці діяльності міліції в сфері протидії незаконному обігу наркотиків? (Вкажіть до 2 пунктів)

- а. рівень розкриття злочинів в цій сфері
- б. надання допомоги населенню щодо профілактики збуту та вжиття наркотичних засобів
- в. кількість осіб, затриманих за правопорушення в сфері незаконного обігу наркотиків
- г. оперативність реагування на повідомлення громадян про факти зберігання, продажу та вживання наркотиків
- д. інше _____

4. Що, на Ваш погляд, може додатково впливати на позитивне ставлення населення до діяльності міліції в сфері протидії незаконному обігу наркотиків? (Вкажіть до 2 пунктів)

- а. соціальна реклама (зовнішня реклама, аудіо-та відеоролики, іміджева друкована продукція)
- б. збільшення кількості в ЗМІ матеріалів щодо боротьби із розповсюдженням наркотиків
- в. проведення (участь) міліцією суспільно-масових заходів (конференції, форуми, спортивні свята) щодо здорового образу життя та протидії наркотикам

- г. організація спільних із місцевими мешканцями заходів щодо протидії наркотикам (патрулювання, спільні обходи території, зустрічі із мешканцями відвідування установ, підприємств, організацій)

5. У життєвої ситуації, що пов'язана із споживанням та розповсюдженням наркотиків, до кого Ви звернетесь в першу чергу?

- а. до родичів, друзів, знайомих
- б. в міліцію
- в. важко відповісти

6. Хто на Вашу думку повинен протидіяти незаконному обігу наркотичних засобів на території Вашого ... (міста, району, регіону)?

- а. міліція (дільничний, співробітники ППСМ, співробітники УБНОН);
- б. міліція та громадяни;
- в. місцева влада та міліція
- г. місцева влада, міліція та громадяни;
- д. важко відповісти

7. Чи знаєте Ви свого дільничного інспектора міліції?

- а. знаю
- б. не знаю

8. Чи знаєте Ви часи прийому та телефони свого дільничного інспектора міліції?

- а. знаю
- б. не знаю

9. Чи знаєте Ви, де розташоване найближче до Вашого дому відділення міліції?

- а. так, знаю точно
- б. так, приблизно знаю (при необхідності знайду)
- в. не знаю

10. Чи знаєте Ви контакти служби БНОН (адреса, телефони, електронна скринька)?

- а. знаю
- б. не знаю

11. З яких джерел Ви отримуєте головним чином інформацію про діяльність правоохоронних органів в сфері протидії незаконному обігу наркотиків? (Вкажіть до 3 пунктів)

- а. Телебачення
- б. Інтернет
- в. Радіо
- г. Газети
- д. Чутки, розмови в громадському місці
- е. Особистий досвід
- ж. Повідомлення, розповіді знайомих

12. Наскільки об'єктивно висвітлюється діяльність міліції щодо протидії незаконному обігу наркотиків в засобах масової інформації?

- а. Об'єктивно
- б. У ЗМІ публікуються тільки негативні і скандальні факти
- в. ЗМІ прикрашають роботу
- г. Важко відповісти

13. Чи знаєте Ви у вашому.... (районі, місті) місця, де вживають наркотики (збираються наркомани)?

- а. так
- б. ні

14. Чи знаєте Ви у вашому.... (районі, місті) місця, де збувають наркотики?

- а. так
- б. ні

15. Чи зверталися Ви міліцію стосовно вчинення правопорушень, пов'язаних із незаконним розповсюдженням наркотичних засобів?

- а. так
- б. ні

16. Чи задоволені Ви результатами Вашого звернення?

- а. так
- б. скоріше так чим ні
- в. скоріше ні чим так
- г. ні
- д. важко відповісти

17. Як працівники міліції віднеслися до Вашого звернення?

- а. з належною увагою, міліція зробила все можливе, але це були нерозв'язні проблеми поза її компетенції
- б. з належною увагою, і мої проблеми були вирішені, але неофіційним шляхом
- в. з належною увагою, міліція зробила все можливе, і мої проблеми були вирішені офіційним шляхом
- г. без належної уваги, але мої проблеми, зрештою, були вирішені офіційним шляхом
- д. без належної уваги, і проблеми вирішувалися неофіційним шляхом
- е. моє звернення було фактично проігнороване
- ж. важко відповісти

18. Що, на Вашу думку, сприятиме поліпшенню роботи міліції в сфері протидії незаконному обігу наркотиків? (Вкажіть до 3 пунктів)

- а. посилення відповідальності за злочини в цій сфері
- б. надання ширших прав працівникам міліції щодо притягнення винних осіб до відповідальності
- в. поліпшення технічної оснащеності міліції
- г. збільшення заробітної плати, соціальних гарантій працівникам міліції
- д. збільшення кількості працівників міліції, що відповідають за цей напрям на окремій ділянці (в місті, регіоні): кількість дільничних, кількість нарядів патрульної служби тощо
- е. збільшення профілактичних заходів серед громадян працівниками міліції
- ж. інше _____

Повідомте про себе:

19. Ваша стать:

- а. чоловіча
- б. жіноча

20. Ви мешкаєте:

- а. у місті
- б. в сільській місцевості
- в. у передмісті

21. Ваш вік:

- а. до 25 років
- б. від 25 до 34 років
- в. від 35 до 44 років

- г. від 45 до 54 років
- д. Від 55 і старше

22. Ваша освіта:

- а. середня
- б. середня спеціальна
- в. незакінчена вища
- г. вища

23. Чи давно Ви проживаєте в цьому районі?

- а. так, з народження
- б. нещодавно переїхали
- в. живемо тут близько 2 років
- г. близько 5 років
- д. близько 10 років
- е. близько 15 років
- ж. близько 20 років